

Міністерство культури України
Національна бібліотека України для дітей

*«Я народився разом із весною,
щоб все живе будити від сну...»*

Інформаційний бібліографічний список для організаторів
дитячого читання до 85-річчя від дня народження
видатного українського композитора і поета
Олександра Івановича Білаша

Київ 2016

Міністерство культури України
Національна бібліотека України для дітей

*«Я народився разом із весною,
щоб все живе будити від сну...»*

*Інформаційний бібліографічний список для організаторів
дитячого читання до 85-річчя від дня народження
видатного українського композитора і поета
Олександра Івановича Білаша*

ББК 91.9:85

Я 11

УДК 016:7

Матеріал підготували: В.І Олійник, В.М. Красножон
Літературний редактор О.А. Кадькаленко
Відповідальна за випуск А.І. Гордієнко

«Я народився разом із весною, щоб все живе будить від сну...»: інформ. бібліогр. список для організаторів дит. читання до 85-річчя від дня народж. видат. укр. композитора і поета О.І. Білаша / Нац. б-ка України для дітей ; уклад. В.І. Олійник, В.М. Красножон. — Київ, 2016. — 36 с.

Посібник включає розгорнуту бібліографічну довідку; список літератури та ресурсів мережі Інтернет про життєвий і творчий шлях Олександра Білаша, хронологічну таблицю основних музичних творів та поетичних збірок, вислови видатних особистостей про митця, мудрі віршовані афоризми автора, вікторину тощо.

© Національна бібліотека України для дітей

*«Ніщо так не возвеличує і не дає
право відчувати себе людиною,
в найвищому розумінні цього
слова, як праця,
в яку віриш і любиш її».*
О. Білаш

Він із пісні народної виріс (Біографія Олександра Івановича Білаша)

Неможливо уявити українську культуру без народних пісень, романсів, доробку сучасних композиторів-піснярів. Пісня посідає почесне місце у творчості багатьох митців — від Миколи Лисенка і до наймодерніших представників нинішньої композиторської генерації. В житті кожної людини пісня входить змалку. Під час роботи і дозвілля, в полі і вдома, в будні і свята вона не лише прищеплює потяг до прекрасного, художній смак, а й виховує любов до природи, людини, праці. Пісня — невід’ємна частина нашого буття і в давні часи, і зараз. Як писав поет Василь Симоненко: «Ті пісні мене найперше вчили поважати труд людський і піт». Власну причетність до цих поетичних рядків міг би ствердити й один із найпопулярніших композиторів України ХХ століття — Олександр Білаш, найкращим музичним учителем якого була неперевершена українська народна пісня.

Народився майбутній митець 6 березня 1931 року у містечку Градизьк Глобинського району Полтавської області у співучій селянській сім’ї. За висловом відомого українського поета Бориса Олійника, йому

«пощастило народитися в Градизьку на Полтавщині, в акваторії, означеній такими творчими вершинами, як Микола Лисенко (зачинатель української класичної музики), Михайло Калачевський та брати Майбороди — з одного боку, Іван Котляревський, Микола Гоголь, Панас Мирний та Олесь Гончар — з іншого». Мати композитора, Євдокія Андріївна, вважалася першою співачкою на всіх родинних і сільських сходах, мала чудове сопрано, батько — Іван Опанасович, колгоспний бухгалтер, грав на багатьох музичних інструментах, особливо був не байдужим до балалайки, дядьки віртуозно грали на гармошках, а дід Андрій — на кларнеті. Отож українська народна пісня не замовкала в їхній гостинній хаті й була у великій пошані. Таке ставлення до музики й визначило, напевне, подальшу долю Білаша-молодшого як композитора-пісняря. За словами самого Олександра Івановича: «Батьки мої були колгоспниками, тож за «генами» я більше — хлібороб. Вони просто любили пісні й музику, як і весь мій народ це любить. Щодо музичного інструмента, то він у мене був. Тільки не рояль фірми «Зейлер» і не піаніно марки «Беккер», а саморобна гармошка на два басы й вісім голосів, виготовлена градизьким майстром-музиком Антоном Гапоненком...». Ось на цій саморобній гармошці трирічний Олександр і дав свій перший у житті концерт. Починав свою музичну кар'єру Олександр Білаш як справжній народний музикант — грав, за власними словами, на слух щойно почуті пісні, перекладав «на ходу» для баяна, акордеону фортепіанний акомпанемент. На півтораоктавному акордеоні-чвертці, привезеному батьком із Полтави, було складено перший самостійний «твір», який називався досить загадково «Вальс-гавот на дванадцять колін». А в 13 років у місцевій районній газеті з'явився перший надрукований вірш майбутнього майстра.

Коли прийшов час обирати спеціальність, ніяких вагань у Олександра Білаша на цей рахунок не було. Тож після закінчення 9 класу у 1947 році він вирішує вступати до Полтавського музичного училища. Але стати студентом не вдалося, Сашко не мав елементарних знань у галузі музики, не знав жодної ноти, адже на той час у Градизьку, як і в багатьох інших селах, музичної школи не було. А тому не був зарахований до навчального закладу з убивчою для нього характеристикою — «у абітурієнта немає музичного слуху». Та з музикою поривати Білаш не збирався. Після невдалої спроби вступу до музучилища він рік навчався у київській вечірній музичній школі для дорослих, де вчителями були його земляки — брати Майбороди: Платон викладав теорію музики, а Георгій — гармонію. З кожним днем, з кожним заняттям Олександр відкривав для себе нове й нове в царині музики, мистецтва взагалі,

і те нове утворювало зачатки основи, на якій пізніше постане яскрава особистість композитора, музиканта, людини глибокої ерудиції й високої культури. Маючи допитливий розум, артистичну від природи натуру, Олександр Білаш швидко схоплював усе почуте, а вроджена впертість і бажання знати більше змушували не обмежуватися цим, відшукувати шляхи для поповнення знань. Окрім гри на баяні почав оволодівати фортепіано. В останній чверті навчального року, коли за своїх елементи диригування, спробував керувати самодіяльним хором у депо. Сам акомпанував, сам розучував з робітниками партії й зводив усе в ансамбль. Після завершення першого курсу музичної школи майбутній композитор вступає у 1948 році на другий курс Житомирського музичного училища імені В.С. Косенка, а 1951 року успішно складає іспити до Київської державної консерваторії імені П.І. Чайковського і стає студентом композиторського факультету у професора Миколи Вілінського. Тут він ретельно вивчав українську та російську музичну класику, жадібно читав літературу, особливо поезію (від О. Пушкіна і Т. Шевченка до А. Малишка і О. Твардовського). Безцінним було і спілкування з педагогами – цілою когортою визначних українських композиторів та діячів культури, які були широко знані як в Україні, та і за її межами. Микола Васильович Дремлюга читав аналіз музичних форм, Костянтин Федорович Данькевич – інструментовку, Герман Леонтіювич Жуковський – читку партитур, Анатолій Григорович Свечников – поліфонію, Микола Миколайович Вілінський – композицію. Викладачі належно оцінили його нестримну фантазію, вміння слухати і розуміти музику, прекрасне відчуття форми, наполегливість, старанність і працьовитість. У 1957 році Олександр Білаш закінчує консерваторію. Його дипломна робота – симфонічна поема «Павло Корчагін» – перша серйозна праця молодого композитора, крок у світ великої музики, куди Олександр увійшов швидко і рішуче. З цього моменту починається його багатий творчий шлях у великому мистецтві.

На останньому курсі консерваторії, завершуючи «Павла Корчагіна», О. Білаш паралельно писав твори для симфонічного оркестру: «Скерцо», «Весняна сюїта», перші ескізи до балету «Буратіно». Потім для голосу з фортепіано на власні тексти створює «Новорічний вальс», «Останній вальс». Тоді ж з'являється «перша ластівка» – жартівлива лірична пісня «Три подружки синьооокі». Здобувши музичну освіту, з 1957 року Олександр Іванович працює вчителем музики в середніх школах м. Києва, а з 1960 – викладає теорію та гармонію у Київському педагогічному інституті імені М. Горького (нині Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова). Тому писати свої музичні шедеври

доводилося у вільний від лекцій час – пізніми вечорами, а то й ночами. Переломним у житті Олександра Білаша став 1961 рік, коли на екрани кінотеатрів вийшов художній фільм «Роман і Франческа», до якого він написав музику. Згідно з опитуванням, проведеним газетою «Советская культура», випускник Київської консерваторії був названий автором найкращих пісень та музики 1961 року. Це визнання послугувало тому, що у 1962 році його прийняли до Спілки композиторів України. І молодий митець з новою силою беззастережно поринає в бурхливий плін творчого процесу.

Найбільше знаний Олександр Білаш як композитор-пісняр, адже найбільше написав саме в цьому жанрі – понад 300 творів. Кожна пісня О. Білаша має своє обличчя. Її не сплутаєш з творами інших композиторів, але дивина його мистецької самобутності полягає у тому, що маючи певні спільні риси, його солоспіви зовсім несхожі один з одним. В кожній пісні, в кожному його творі відлунюється українська мелодика, є щось сонячне, іскристе, віртуозне, побудоване на звичайній для автора елегійній основі. Національно-фольклорне він уміло поєднував з ритмікою сучасності, тому і пісні Олександра Білаша стали народними, духовним небом України. Він створив особливий пісенний жанр — пісню з глибокою філософською і психологічною напругою і разом з тим чарівною ліричністю, на зіткненні почуттів, на вічній драмі недосяжності гармонії у світі. Відомо, як довго і прискіпливо композитор шукав співавторів, а точніше поетів, чиї натхненні вірші викликали б до життя новий пісенний шедевр. Він розумів, що «...пісня, як і птиця, має два крила. Одне — слово, друге — мелодія. Обидва повинні бути однаковими — лише тоді пісня злетить на крилах народного визнання, не розіб'ється об людську байдужість». Звичайно, частина пісень та солоспівів писалися на тексти класиків (Т. Шевченко, Леся Українка, І. Франко, О. Олесь, О. Фет, С. Єсенін). Та плідно співпрацював Олександр Іванович з яскравим сузір'ям поетів-сучасників, багато з яких удостоїлися честі бути «озвученими» самим Білашем. Серед них — А. Малишко, О. Підсуха, Д. Павличко, Л. Забашта, М. Ткач, І. Драч, М. Стельмах, Є. Гуцало, Б. Олійник та безліч інших авторів як відомих, так і маловідомих, професіоналів та аматорів. Адже, за словами самого композитора: «Для мене в поезії немає авторитетів — я пишу пісні на хороші слова і для мене не має значення, хто їх автор».

У пісенному доробку композитора найбільше пісень, присвячених щасливому кохання. І це зрозуміло. У своєму автобіографічному вірші Білаш зізнається:

Я все життя любив лиш двох жінок.
Нехай всі інші вибачать мені.
Одна із них – це рідна моя мати,
А друга – ти, моя кохана, ти.

Його сімейне життя склалося щасливо – дружина Лариса Іванівна Остапенко завжди була його добрим другом і порадицею, його музою, берегинею сімейного затишку. Доля подарувала йому зустріч з Ларисою ще в консерваторії. Це була любов з першого погляду. Їхній сімейний союз був освячений любов'ю і музикою. Оксамитове сопрано дружини – народної артистки України Лариси Остапенко – давало життя багатьом творам композитора, вона стала першою виконавицею пісень композитора. Навіть баритоновий репертуар маестро часто випробував на ній. Тривалий час Лариса Іванівна Остапенко була солісткою Національної філармонії України, викладала в Національній музичній академії. Тема лірики, кохання озвучена у таких піснях маестро, як «Крапля за краплею», «Медова ніч» на вірші Леоніда Талалая, «Мені судилось», «Ластівка» на вірші Івана Чумака, «Моя ти» на вірші Стапана Скидана, «Русалонька», «Не відцвітай, кохана» на вірші Петра Перебийноса, «Повертається любов» на вірші Петра Харченка, «Таємниця твого обличчя», «Явір і яворина» на вірші Дмитра Павличка, «Стань моєю зорею» на вірші Андрія Малишка та багатьох інших.

Поступово пісні Олександра Білаша завойовують широку аудиторію, стають популярними не тільки на Батьківщині, а й за її межами. Їх часто передають по радіо і телебаченню. Твори композитора проникають у побут, співаються на вулицях, товариських вечірках, під час відпочинку, в хвилину радості чи урочистій нагоді. І не дивно, адже це були справжні пісні-вершини, які чітко вирізнялися на українському пісенному полі, вражали своєю емоційною відвертістю, чистотою настрою, красою мелодії, надзвичайною проникливістю, ритмічною свіжістю. Десятиліттями пісні Олександра Білаша звучали в ефірі, на великих гала-концертах, у сільських клубах, навіть на шкільних сценах. Їх виконували Євгенія Мірошниченко, Дмитро Гнатюк, Анатолій Мокренко, Гізелла Ципола, Діана Петриненко, Микола Кондратюк, Людмила Гурченко, Юрій Гуляєв, Людмила Зикіна, Володимир Висоцький. У свій репертуар пісні композитора брали такі відомі колективи, як вокальний квартет «Явір», вокальне тріо «Либідь», тріо бандуристок радіокомпанії України, академічна капела «Думка», естрадні ансамблі «Кобза», «Смерічка», «Водограй», «Медобори». Та головне – ці пісні співав і любив народ. Любив, бо вони були ніби живі музичні картини,

теплі, впізнавані, з журавлиними зграями в небі та лебединими парами на дзеркалі чистих вод; із серпанком туману над сонною долиною і табунами степових коней, які летять наввипередки з вітром; із гаптованим «червоними і чорними нитками» полотном людської долі. «Два кольори», «Ясени», «Сніг на зеленому листі», «Долиною туман тече», «Лелеченьки», «Люби мене, не покинь», «Сину, качки летять», «Впали роси на покоси», «Прилетіла ластівка», «Дзвенить у зорях небо чисте», «Журавка», «Пісня про Україну», «Мати-Батьківщина» та ще багато інших білашевих пісенних «дітей», які давно вже не просто вокально-інструментальні твори у куплетно-строфічній формі і не просто найпоказовіші музичні пам'ятники лірично-мажорної пісенності радянської естради, що викликають щемливі ностальгічні спогади у людей старшого покоління. Цими неповторними мелодіями визначного піснетворця і дотепер співає сучасна Україна, на них виросте ще не одне покоління.

В Олександрові Івановичу, окрім пісняра, жив ще й автор великих музичних форм. Олександр Білаш – композитор широкого діапазону: як симфоніст, він працював вже під час навчання в консерваторії і цієї справи не покинув протягом усього життя. До своїх інструментальних творів він повертається і в часи найнапруженішої праці над піснями. Від симфонічної йде до оперної музики. Про це свідчать такі його твори: «Гайдамаки» за однойменною поемою Т.Г. Шевченка, моноопера «Балада війни» за віршем І. Драча, «Сповідь білого тюльпана» за повістю Ч. Айтматова. Він автор музики до опери «Прапорonoсці» за романом О. Гончара, симфонічної поеми «Світанок на морі» і концерта № 2 для фортепіано з оркестром, оперети «З піснею в серці», кантат «Надвечірні дзвони» («Голод-33») на слова В. Бровченка та «Поклони» на слова І. Франка, ораторії «Вишневий вітер» за поемою І. Драча, що присвячена Т. Шевченку тощо.

Успішний музичний дебют у фільмі «Роман і Франческа» відкрив О. Білашу і дорогу у кіномузику. На його рахунку близько тридцяти художніх і з десятків телевізійних та хронікально-документальних кінострічок. Це такі фільми, як «Катя-Катюша», «Мовчать тільки статуї», «Сейм виходить з берегів», «Сумка повна сердець», «А тепер суди», «Бур'ян», «На київському напрямку», «Небезпечні гастролі», «Важкий колос», «Між високими хлібами», «Чортова дюжина», «Тронка», «Повість про жінку», «Серед літа», «Сон», «Час московський», мультфільм «Казка про Чугайстра».

Окрему сторінку творчості Олександра Білаша становлять композиції для дітей. Звичайно, основним «стимулом» для їх появи стало

народження двох доньок – Оксани і Лесі, а потім уже й онуків – їх у Олександра Івановича четверо – Іван, Оля, Тетяна та Олександра. Він ніжно любив усіх, обожнював і пишався їхніми успіхами. Перший і найбільший твір для дітей з'явився ще в студентські роки. На четвертому курсі консерваторії народилися ескізи до балету «Буратіно» за казкою О. Толстого. Задум цей, за спогадами композитора, «був вимріяний і виношений». І у 1963 році давні мрії втілилися у балетну сюїту «Буратіно», а у 1989 – у мюзикл «Пригоди Буратіно». Звертається О. Білаш до дітей і у звичайному для себе пісенному жанрі: час від часу виходять у світ його музичні збірки «Алфавітні усмішки» (1993) на вірші Ганни Чубач, «Пшениченька» (1997) на слова Д. Павличка і В. Скомаровського, а також фортепіанний цикл для дітей з дев'яти п'єс «Тетянчин альбом» (2000), присвячений онучці. Усі вони дуже прості й доступні для виконання і запам'ятовування. А теми – дотепні, жартивіліви й серйозні, ліричні.

В історії професійної музичної творчості є композитори різного «ґатунку». Твори одних, назавжди залишаються надбанням вузького кола інтелектуальної еліти, інші – навпаки догоджають смакам широкої публіки. Найталановитіші знаходять тонкий компроміс між цими двома крайнощами. А є щасливці, кращі твори яких, ледве народившись, назавжди залишають свого автора та йдуть у самостійне життя. Саме до таких митців належить Олександр Іванович Білаш.

Окрім музики, іншою іпостассю ліричної душі О. Білаша була поезія. У його долі, як два кольори, переплелися ноти серця з музикою слова. Як писав сам автор:

«Коли мене вже розпинають звуки,
Коли від них аж стогне голова,
Від розпачу тоді здіймаю руки
Прошу, щоб врятувать прийшли слова.
Так і живу між звуками й словами
Немов між небом і землею я живу...
Не встигнуть звуки скласти крила в гами,
Як я вже слово кличу, ще й зову».

Шанувальники його творчості не переставали сперечатися, хто ж він насправді – більше композитор чи все ж таки поет. «Я перш за все поет, – говорив Олександр Іванович, – бо поетами народжуються, а композиторами стають». Безсумнівно одне: Білаш почергово поринає в обидві стихії й занурюється глибоко, до повного виснаження, потім знову переключається, тим самим відновлюючи творчі сили. Але поезією в останні роки творчої діяльності захоплюється дедалі більше.

У поетичній спадщині Олександра Івановича збірки: «Мелодія» (1977), «Криниця» (1981), «Ластів'яні ноти» (1984), «Спогад» (1989), «Ти відчаль, моя печаль» (1992), «Помилуй і прости» (1994), «Совість на вогні горить» (1997), «Мамине крило» (1999), «Щурась» (2001), «Мовчать віки...» (2006). Поетична книга «Криниця» пронизана світлими почуттями до Вітчизни і Матері. Автор малює пейзажі, пише про покликання і обов'язок митця, тонко передає душевні переживання людини, пробує себе в жанрі сатири і гумору. Збірці поезій «Спогад», що вийшла у форматі «захалавної книжечки», притаманний теплий, довірливий тон, що відкриває шлях до роздумів про сенс буття, про філософію життя, про одномоментне і вічне. Це спогади про нелегке воєнне дитинство, важкі повоєнні будні, розбурхане сьогодення, негаразди життя, красу рідної мови, туга за мамою, картини рідної природи. Зі здобуттям незалежності України у 1992 році виходить публіцистична збірка Білаша «Ти відчаль, моя печаль» – це певною мірою щоденниковий відгук на тогочасну дійсність. Саме в цій збірці багато віршів, присвячених боротьбі українського народу за незалежність, різним фактам трагічної історії України, ролі поета в суспільстві, а також поезій-роздумів про «осінь життя», про його скороминущість. Із виходом збірки «Совість на вогні горить» перед нами постає новий, зовсім інший Білаш-поет – різкий, безкомпромісний, сповнений болю, але й гідності за свій народ. Це творча, громадянська та особиста позиція людини до подій, що відбувалися вже в незалежній державі, це печаль і тривога за принижену «батьками нації» Україну дев'яностих років ХХ ст. Віршовані рядки говорять самі за себе: «Хамелеони всіх мастей...», «Ходять у талантах всі нездари...», «Відомо: руйнують – не будувати...», «О, моя знедолена Державо!...», «Якби правда всім колола очі», «Я досить пізно, тільки зараз зрозумів», «Я перед совістю своєю завинив», «За чим найбільше я шкодую» та інші. Одна з останніх збірок «Мамине крило» – немов поетичний підсумок попередніх років, тут представлено найкращі вірші Олександра Білаша, які об'єднані в окремі тематичні цикли: «Мамине крило» (молодість, лірика, рідна земля), «Ностальгія» (сенс життя, природа), «Агонія» (публіцистика з філософським осмисленням), «У сатиричній галереї» (сатирично-жартівливі мініатюри), «Ранок у лісі» (вірші для дітей). Цікаво, що збірка «Мамине крило» поставила крапку в давніх професійних суперечках вітчизняних поетів – керівників Спілки письменників України. Нарешті у 2000 році після виходу цієї книжки віршів вони прийняли його до свого «цеху». Відтоді Олександр Білаш став членом двох спілок: композиторів і письменників. Недарма ж він увесь час підкреслював:

«Я музику й поезію – однаково люблю,
Хоч кажуть: разом двох любити – небезпечно...
І аморально це, вважають, і не гечно.
Та я нічого вже з собою не зроблю
Однаковісінько обох люблю!».

До 70-річного ювілею Олександра Івановича вийшла друком поетична збірка «Щурась» – дев'ята у художньому доробку автора. Це своєрідна автобіографічна поема, в якій Білаш «перетрусив» й осмислив усе своє життя «від дня народження і до...», відзначаючи найважливіші його віхи. Все життя, як колись у пісні «Два кольори», умістилося на 40 сторінках збірки. Після смерті митця до 75-річчя від дня народження поета і композитора світ побачила ще одна книга «Мовчать віки...», до якої увійшли поезії й пісні, створені Білашем в останні роки життя.

«В мелодії нота, як буква у слові.
Мелодія в пісні, як слово в рядку.
А пісня алмазом виблискує в мові,
А мова у музиці – травнем в садку».

Ці авторські поетичні рядки цілком можна вважати його творчим кредо.

Олександр Білаш прожив цікаве і бурхливе творче і суспільне життя. 18 років (з 1976 по 1994 роки) він присвятив громадській діяльності на посту голови правління Київської міської організації Спілки композиторів України. Крім того, був членом колегії Міністерства культури України, членом Президії Товариства зв'язків з українцями за кордоном, першим головою Полтавського земляцтва, що на сьогодні об'єднує понад 200 осіб. Творчість Олександра Білаша була гідно поцінована в країні. Свого часу йому присуджено найвищі відзнаки держави. Він був удостоєний звання народного артиста України, лауреата Національної премії імені Тараса Шевченка, одним серед перших став Героєм України. Але як говорив Білаш:

«Яка б не гріла груди позолота
Серед своїх найвищих нагород
Вважаю пісню, вигойдану в нотах,
Що заспівав її народ».

6 травня 2003 року, залишивши по собі невмирущі мелодії та поезії, у лікарні в Феофанії на 72-му році життя Олександр Іванович помер. Він до останнього дня був щиро закоханий в музику, художнє слово, людей, життя і Україну. Його поховали у Києві на Центральній алеї Байкового цвинтаря.

На честь видатного земляка з 2002 року гімназія селища Градизьк носить ім'я Олександра Білаша. У 2004 році в цій гімназії створено літературно-меморіальний музей видатного українського митця, де зберігаються предмети його музичної та літературної спадщини, особисті речі. Нині музей налічує понад 500 експонатів, які мають історичну і художню цінність. Також ім'я популярного композитора-піснярка у 2010 році було присвоєно спеціалізованій школі № 24 Шевченківського району м. Києва.

Вшановуючи пам'ять Великого майстра музики і слова, у 2012 році в центрі селища Градизьк було встановлено пам'ятник, також відкрито меморіальні дошки в Києві у 2013 році на фасаді будинку, де жив композитор (вулиця Пушкінська, 8) та у 2014 – у Градизькій загальноосвітній школі № 1, де навчався О. Білаш.

Здається, що навіть після власної смерті композитор не залишає важливої справи свого життя – пошуку молодих талантів, на яких він завжди мав особливе інтуїтивне чуття. Адже досі існує започаткований ним у 1999 році фестиваль «Пісенні джерела», що проходить щорічно у Градизьку, на малій Батьківщині О. Білаша. Зараз організацією фестивалю керує молодша дочка композитора Олеся Олександрівна Білаш – заступник голови Українського фонду культури, заслужена журналістка України, редактор та ведуча Національного радіо.

Українським фондом культури та благодійним фондом імені О. Білаша у 2013 році засновано Всеукраїнську мистецьку премію імені Олександра Білаша, яка присуджується за вагомий внесок у духовний розвиток України та активну пропаганду скарбів національної культури. Її лауреатами стали Герой України, поет Дмитро Павличко; народний артист України і СРСР, лауреат Шевченківської премії, співак Анатолій Мокренко; заслужений діяч мистецтв України, мистецтвознавець Микола Линник; викладач Полтавського музичного училища, співак Руслан Христиненко; головний диригент і художній керівник українського народного хору ім. Станіслава Павлишенка, професор Олена Скопцова; український політик та громадський діяч Олександр Мороз.

Детальніше ознайомитися з творчою спадщиною знаменитого українського діяча в царині музики та поезії допоможуть інформаційні матеріали поданого нижче списку літератури.

Про життя та творчість Олександра Білаша

Білаш Олександр, 1931-2003 // Українські композитори: довід. школяра. — Тернопіль, 2008. — С. 5.

Стисла біографічна довідка.

Білаш Олександр Іванович, 1931-2003 // Альманах пошани й визнання Полтавщини : 100 видат. особистостей Полтавщини минулих століть. — Київ, 2012. — С. 20-21.

Коротка біографічна довідка.

Білаш О. «Для пісенного поля — добірне зерно» / О. Білаш. // Михайленко А. Осіннє золото / А. Михайленко. — Київ, 2007. — С. 278-283.

Інтерв'ю з дочкою композитора Олесею Білаш, заслуженою журналісткою України, про її діяльність у редакції музичних програм на Національному радіо, про дитинство та роль батька у її життєвому становленні.

Білаш О. Композитору, поету, людині : музика / О. Білаш // Культура і життя. — 2012. — 11 трав. — С. 7.

Дочка композитора про відкриття пам'ятника Олександру Білашу у Градизьку 6 травня 2012 року.

Бокий І. Олександр Білаш як українська вічність. / І. Бокий // Білаш О. Мовчать віки... / О. Білаш. — Київ, 2006. — С. 6-9.

Творча біографія та вклад у розвиток української музики та літератури.

Вакуленко Н. Два кольори часу Олександра Білаша : про творчість укр. композитора О. І. Білаша / Н. Вакуленко // Дит. садок. — 2006. — № 12. — С. 13-14.

Нарис про життєвий та творчий шлях у галузі музики.

Драч І. Шевченкіана Олександра Білаша / І. Драч // Шевченкіана Олександра Білаша. [Ноти]. — Київ, 2007. — С. 5-8.

Історія написання та постановки опери «Гайдамаки» за однойменною поемою Т.Г. Шевченка.

Іваницька Л. Білаш Олександр Іванович : письменник, поет, нар. артист України. / Л. Іваницька // Діячі науки і культури України: нариси життя та діяльності. — Київ, 2007. — С. 43-46.

Нарис про головні віхи життя та діяльності композитора і поета.

Калениченко А. Лірик-пісняр. / А. Калениченко // Українські композитори - лауреати комсомольських премій. — Київ, 1982. — С. 5-14.
Творчий портрет композитора О. Білаша.

Корнійчук В. Як вогненна блискавка... : незабутні / В.Корнійчук // Літ. Україна. — 2011. — 24 листоп. — С. 15.
Спогади про життя та творчість, особисті зустрічі з О. Білашем.

Немирович І. Олександр Білаш / І. Немирович. Дві музи – два крила / І. Сікорська. — Київ : Музична Україна, 2001. — 80 с.

Критичний огляд творчої спадщини О.І. Білаша. У нарисі І. Немировича йдеться про витоки музичного й поетичного обдарування митця, становлення і розквіт його творчої особистості. Дослідження І. Сікорської знайомить з багатобарвною мистецькою палітрою Білаша останнього івтора десятиліття.

Олександр Білаш // Видатні постаті в історії України ХХ ст. — Київ, 2011. — С. 33-35.
Короткий біографічний нарис.

Станкович Є. Його неповторний світ : митець і час / Є. Станкович // Літ. Україна. — 2010. — 5 серп. — С. 8.
Спогади композитора Євгена Станковича про зустрічі з Олександром Білашем.

Ресурси Інтернету

Білаш-Остапенко Л. Олександр Білаш: «Я музику й поезію — однаково люблю» [Електронний ресурс] : [спогади про О. Білаша його дружини й доньки] / Л. Білаш-Остапенко, О. Білаш ; бесіду вів В. Коскін // Демократична Україна : [веб-сайт]. — Електрон. Дані. — Режим доступу: <http://www.dua.com.ua/2006/042/arch/10.shtml>. — Назва з екрана.

Білаш Олександр Іванович [Електронний ресурс] : [життєвий та творчий шлях митця] // Вікіпедія : вільна енциклопедія : [веб-сайт]. — Електрон. Дані. — Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Білаш_Олександр_Іванович. — Назва з екрана.

Білаш Олександр Іванович (06.03.1931-06.05.2003) [Електронний ресурс] : [стислий огляд творчості] // Герої України : [веб-сайт]. — Елек-

трон. Дані. — Режим доступу: <http://ukrgeroes.narod.ru/BilashOI.html>. — Назва з екрана.

«Ви приходите в сні...» [Електронний ресурс] : пам'яті Олександра Білаша : [телефільм Української студії телевізійних фільмів (2011 р.) про видатного українського композитора] // EX.UA : [веб-сайт]. — Електрон. Дані. — Режим доступу: <http://www.ex.ua/7224149>. — Назва з екрана.

Даньшина Т. Постать Олександра Білаша в контексті розвитку української культури другої половини XX століття [Електронний ресурс] / Т. Даньшина // Київське музикознавство. Вип. 42 : Культурологія та мистецтвознавство. — Київ, 2012. — С. 253-259. — Режим доступу: <http://glierininstitute.org/ukr/digests/042/26.pdf>.

Два кольори долі Олександра Білаша [Електронний ресурс] : [документальний фільм телекомпанії «ГЛАС» (2006 р.) про життя і творчість О. Білаша] // EX.UA : [веб-сайт]. — Електрон. Дані. — Режим доступу: <http://www.ex.ua/25334309>. — Назва з екрана.

Олександр Білаш [Електронний ресурс] : [коротка біографічна довідка та тексти, фонограми і відео кліпи пісень] // Українські пісні : [веб-сайт]. — Електрон. Дані. — Режим доступу: <http://www.pisni.org.ua/persons/20.html#works>. — Назва з екрана.

Олександр Іванович Білаш : [веб-сайт] : [біографія, творчість, фото- та відеогалереї]. — Електрон. Дані. — Режим доступу: <http://www.bilash.in.ua/>. — Назва з екрана.

Олександр Іванович Білаш [Електронний ресурс] : [короткі біографічні відомості] // Житомирська обласна бібліотека для дітей : [веб-сайт]. — Електрон. Дані. — Режим доступу: <http://childlibr.org.ua/zhitomirshhina-krayeznavcha/slavetni-imena-nashogo-krayu/bilash-oleksandr-ivanovich.html>. — Назва з екрана.

Спектри творчих кольорів О. Білаша [Електронний ресурс] : [біографічна довідка, перелік творів] / матеріал підгот. Я. Богданова // Національна спілка композиторів України : [веб-сайт]. — Електрон. Дані. — Режим доступу: <http://composersukraine.org/index.php?id=2397>. — Назва з екрана.

Хронологічна таблиця основних музичних творів та поетичних збірок О.І. Білаша

Опери	
1965	«Гайдамаки». Лібрето В. Шевчука за однойменною поемою Т.Г. Шевченка
1974	Моноопера «Балада війни». Слова І. Драча (за твором «Балада про гени»)
1985	«Прапорonosці». Лібрето О. Білаша і Б. Олійника за однойменним романом О. Гончара
1989	Мюзикл «Пригоди Буратіно» за мотивами однойменної казки О. Толстого. Лібрето О. Білаша, Є. Дущенка, віршовані тексти А. Татаренка
1995	Моноопера «Сповідь білого тюльпана». Слова Л. Слюсак
Оперети	
1974	«Чиста криниця». Лібрето В. Котляра
1977	«З піснею у серці». Лібрето В. Котляра
1982	«Легенда про Київ». Лібрето В. Бикова, В. Неборачка
1982	«Дзвони Росії». Лібрето В. Бикова, В. Неборачка
Твори для оркестрів — симфонічного і духового	
1955	Симфонічна поема «Павло Корчагін»
1963	Балетна сюїта «Буратіно» Сюїта з музики до кінофільму «Роман і Франческа»
1964	«Скерцо» для симфонічного оркестру
1986	Симфонічна сюїта «Буратіно»
1994	Симфонічна поема «Світанок на морі» Марш-сюїта «Рідний край» для духового оркестру
Вокально-симфонічні твори	
1989	Ораторія «Вишневий вітер» за поемою І. Драча «На смерть поета», присвячена Т.Г. Шевченку
1993	Кантата «Надвечірні дзвони» («Голод-33»). Слова В. Бровченка
1994	Кантата «Поклони». Слова І. Франка

Інструментальні та вокально-інструментальні твори	
1954	Струнний квартет
1965	Вокаліз для мецо-сопрано та симфонічного оркестру
1974	«Балада про двох лебедів». Слова І. Драча
1978	Концерт № 1 для фортепіано та симфонічного оркестру
1983	Концерт № 2 для фортепіано та симфонічного оркестру
1984	Сюїта для фортепіано «Буратіно» Фортепіанний цикл «Тетянчин альбом» з 9 п'єс
2000	Фортепіанний цикл «Тетянчин альбом» з 9 п'єс
Вокальні твори	
1974-1988	Балади на вірші І. Драча (9 творів). Для голосу з фортепіано
1985-1986	Цикл «Світовий сонет» у перекладах Д. Павличка. Для голосу з фортепіано
1994	Поема. Слова І. Драча. Для жіночого голосу з фортепіано
Хорові твори	
1991	Азбучна молитва. Слова К. Преславського. Для тенора та мішаного хору а capella
Пісні та солоспіви	
1957	«Три подружки синьоокі». Слова В. Шевчука
1959	«Ви знаєте, як липа шелестить». Романс на слова П. Тичини
	«Зашуми, Дніпро». Слова В. Коломійця
	«Зимонька-зима». Слова М. Бикова
	«Мрія». Слова І. Цинківського
	«Ой не ріж косу». Слова М. Ткача
1960	«Пісня молодих будівельників» з кінофільму «Катя-Катюша». Слова В. Карпека
	«Пісня про Ленінський комсомол». Слова В. Юхимовича
	«Верби-двійники». Слова О. Каття
	«Квітеньки ви, квіти». Слова О. Ситника
	«Кленова алея». Романс на слова С. Щипачова
1960	«Пісня Романа», «Пісня Франчески в театрі» «Пісня Франчески на площі» з кінофільму «Роман і Франческа». Слова Д. Павличка
	«Як подули холодні вітри».
	Баркарола на слова В. Шевчука

1961	«Вечірняя лірична». Слова П. Єлагіна «Завтра тут буде сніг». Слова В. Ленцова «Спи, маля». Слова М. Ноеля «Чорні брови». Слова В. Юхимовича
1962	«Комсомольська полька». Слова В. Коломійця «Ой висока та гора». Слова М. Ткача «Осілля пісня». Слова Д. Луценка «Розлюбить несила» з кінофільму «Сейм виходить з берегів». Слова В. Юхимовича «Ніби зорі з полуночі». Слова В. Юхимовича «Цвітуть бузки». Романс на слова М. Рильського
1963	«Гнуться верби понад став». Слова М. Хоросницької «Горить моє серце». Романс на слова Лесі Українки «Колискова Маринки» з кінофільму «Сумка, повна сердець». Слова В. Федорова «Калина в житті», пісня Орини з кінофільму «Сумка, повна сердець». Слова В. Федорова «Партія». Слова Д. Павличка «Солдатські чобітки». Слова В. Юхимовича «Ластовинки». Слова В. Юхимовича «Пісня шофера». Слова В. Юхимовича «Эх вы, сани, сани». Слова С. Єсеніна «Ясени». Слова М. Ткача «Ой на морі хвиля грала» з кінофільму «Листи Люби Молдаван». Слова П. Воронька «Лелеченьки» з кінофільму «Сон». Слова Д. Павличка
1964	«Білі лебеді». Слова М. Ткача «Весна». Романс на слова О. Білаша «Два журавлі». Слова М. Ткача «Два кольори». Слова Д. Павличка «З добрим ранком». Романс на слова С. Єсеніна «Моя любов». Романс на слова І. Маківчука «Не жди докорів». Романс на слова О. Олеса «Осілля троянда». Романс на слова А. Фета

1964	«Перша конвалія». Романс на слова А. Фета «Пісня про Україну». Слова Д. Павличка «Чарки тюльпанів налила зоря». Романс на слова В. Коломійця «Чорногоро, чорногоро». Слова В. Григорака
1965	«Криниця мого дитинства». Слова Л. Забашти «Розійшлись дві стежки». Слова К. Дяченка «Сплять хлоп'ята». Комсомольська балада на слова Л. Татаренка «Треба йти до осені». Слова С. Пушика «Цвітуть осінні тихі небеса». Пісня-романс на слова А. Малишка
1966	Відлітають гуси». Слова М. Ткача «Молдаваночка». Слова Д. Павличка «Сніг на зеленому листі». Слова М.Ткача «Стань зорею мені». Слова А. Малишка «Їхав я по гравію». Слова В. Юхимовича
1967	«Берізка». Слова Л. Забашти «Любисток». Слова С. Пушика «Осіннє листя». Слова Д. Павличка «Сину, качки летять». Слова М. Ткача «Тихий смуток смerek». Слова М. Ткача
1968	«Білий корабель». Слова М. Ткача «Весна за весною». Слова М. Сомы «Відлітають журавлі». Слова В. Гужви «Долиною туман тече». Слова Д. Павличка «Лисина». Слова Т. Коломієць «Над прозорою криницею». Слова Д. Луценка «Ой ти, Дніпре». Слова М. Ткача «Пісня про комісара». Слова Ф. Липкіна «Річко моя мила». Слова В. Юхимовича «Ой ти, Черемоше». Слова В. Юхимовича

1969	«Безсмертник і незабудка». Слова Л. Татаренка «В горах мак розцвів». Слова Л. Татаренка «Голубий човен». Слова Л. Орлика «Дівоча». Слова М. Сингаївського «Допарубкувався». Слова Т. Коломієць «Зелен клен обновився». Слова В. Бровченка «Комсомольський стяг». Слова О. Ситника «Місяць срібний в озері пірна». Слова М. Сингаївського «Над горою місяць повен». Чардаш на слова С. Пушика «Найкраща мить». Слова Д. Павличка «Все минуло». Слова Д. Павличка «Не шуми ти, ріка Уссурі». Слова Г. Новосьолова «Ой чому він дивиться на мене». Слова М. Пойдеменка «Перший поцілунок». Слова О. Лукашенка «Пісня про кордон». Слова Б. Палійчука «Подай крилята». Слова О. Лупія «Прилетіла ластівка». Слова М. Ткача «Ровесники». Слова О. Підсухи Романс з кінофільму «Небезпечні гастролі». Слова В. Висоцького «Смерека». Слова М. Ткача «Солдати». Слова Д. Луценка «Солдати їдуть в рідні краї». Слова М. Бикова «Спомин про вчительку». Слова М. Ткача
1970	«Балада про скорботну матір». Слова М. Ткача «Гей, полюбив я». Слова І. Невєрова «Київ - пісня моя». Слова М. Ткача «Ленінова весна». Слова М. Ткача «Мавка». Слова М. Ткача «Мар'яна». Слова В. Федорова «Мати-Батьківщина». Слова М. Ткача «Папороть». Слова А. Драгомирецького «Стрілись мені дві дівчини». Слова М. Казидуба «Чайка». Слова А. Зайця «Чари». Слова В. Брезинського «Що ти матері подарував?». Слова Л. Татаренка

1971	«Болгарська троянда». Слова Л. Татаренка «Дремушка». Слова Л. Татаренка «Квітка». Слова І. Хоменка «Лілея». Слова М. Ткача «Пісня Лади» з кінофільму «Лада в країні берендеїв». Слова В. Федорова «Пісня про Кременчуцьке море». Слова В. Юхимовича «Подай, вітре». Слова М. Ткача «Соняшник». Слова М. Ткача «Чумацький шлях». Слова Ю. Рибчинського
1972	«В полі чайка пролітає». Слова Л.Т. Татаренка «Доля». Слова М. Ткача «Материна пісня». Слова І. Бердника «Пісня звияжців». Слова Д. Павличка «Сім дощів». Слова В. Затуливітра
1973	«Веснянка». Слова Д. Павличка «Вишня». Слова В. Юхимовича «Веди, наречений, до шлюбу». Слова В. Юхимовича «Мелодія». Слова Б. Олійника «Обміняйтесь перснями». Слова В. Юхимовича «Севастопольські маки». Слова Л. Денисенко «Серед літа». Слова М. Ткача «Сніговиця». Слова М. Ткача «Як надійшла любов». Слова Д. Павличка
1974	«А літа — як жита». Слова Б. Олійника «Величальна Полтаві». Слова Б. Олійника «Віконце». Слова Д. Павличка «Вір'яночка». Слова І. Драча «Глибина». Слова М. Ткача «Дві колії поза місто». Слова С. Пушика «Дім на білім світі». Слова М. Ткача «Днів щасливих не забудь». Слова Є. Гуцала «Журавлина туга». Слова В. Котляра «Істина». Слова Б. Олійника

1974	«Колискова». Слова М. Ткача «Колоски». Слова Д. Павличка «Люби мене - не покинь». Слова М. Ткача «Магістраль». Слова Б. Олійника «Над Україною». Слова М. Ткача «Наше свято». Слова В. Юхимовича «Ніхто не винен». Слова Л. Верьовки «Пісня про подвиг». Слова М. Ткача «Повторись у віках». Слова М. Ткача «Полтавська полька». Слова В. Юхимовича «При дорозі криниченька». Слова М. Ткача «Пролітають літа». Слова Д. Павличка «Солдатка». Слова Д. Луценка «Спогад». Слова Б. Олійника «Хвилина мовчання». Слова П. Ребра «Червоні вершники». Слова М. Томенка «Я жил в такие времена». Слова М. Рибалка
1975	«Журавка». Слова В. Юхимовича «Коли втрачаєш друга». Слова В. Юхимовича «Комсомольські висоти». Слова Л. Татаренка «Летять лелеки в зорецвіт». Слова М. Ткача «Найсвятіше на світі». Слова В. Лігостова «Ода матерям». Слова М. Сома «Парубоцька балада». Слова Б. Олійника «Пісня про хліб». Слова Л. Денисенко «Пісня про чудесний скарб». Слова В. Федорова «Сині очі волошок». Слова Є. Гуцала «Солдати тишини». Слова А. Струка «Як я люблю тебе». Слова Є. Кузнєцова
1976	«Росте у лузі». Слова В. Юхимовича «Сибіряки». Слова Д. Павличка
1977	«Атака». Слова Д. Павличка «Галина-калина». Слова М. Ткача «Київ-ти моє свято». Слова Б. Олійника

1977	«Озвуться птицями гаї». Слова С. Йовенко «Полинь». Слова М. Бикова
1978	«Віхола». Слова Б. Олійника «Думи про Батьківщину». Слова О. Гончара
1979	«Поцілунок осені». Слова Є. Гуцала «Партизанська». Слова П. Воронька «Яблунька». Слова Д. Павличка
1980	«Слово про рідну матір». Слова М. Рильського «Їдемо з ярмарку». Слова В. Лігостова «Все у мене навпаки». Слова В. Лігостова «Пробач мені». Пісня-романс на слова Н. Либідь
1981	«Намисто». Слова Є. Гуцала «Сини». Слова І. Струцюка «Мати». Слова О. Юренка «Пісня про Київ». Слова Д. Павличка «Коли печаль». Слова В. Лігостова
1982	«Олеся». Слова Є. Гуцала «Серце матері». Слова О. Юценка «Колискова маленькому киянину». Слова Б. Олійника «Купавушка». Слова Л. Татаренка «Біла береза в райдузі». Слова І. Драча «Нікому не кажи». Слова Д. Деркачука «Епіталама хлібові». Слова Д. Павличка «Віконце». Слова Д. Павличка «Ніч була ясна». Слова Д. Павличка
1983	«Батьківщина». Слова Ю. Левчука «Запоминайте их». Слова М. Рибалка «Кораблі революції». Слова О. Вратарьова «Золота вивірка». Слова Д. Павличка «Явір і яворина». Слова Д. Павличка «Не бійся сивини моєї». Слова Д. Павличка «Під твоїм вікном». Слова Д. Павличка «На пахучім сріблі сіна». Слова Д. Павличка «Пахне хлібом трава». Слова Д. Павличка

1983	«Лошиця з білими крильми». Слова Д. Павличка «За літами». Слова Д. Павличка
1984	«Розцвітай і слався, Україно». Слова В. Талалаєва «Післявоєнна пісня». Слова Р. Рождественського
1985	«Пісня про партизана». Слова Л. Татаренка «Бій за хліб». Слова Л. Татаренка «Нужна солдату песня». Слова М. Куруца «Ванька-встанька». Слова М. Бикова «Любов». Балада на слова А. Малишка
1987	«Півні». Слова М. Стельмаха «Шовковиця». Слова М. Томенка
1988	«Моя ти». Слова С. Скидана «Ти ж бо українка, Україно». Слова Є. Гуцала
1989	«Крапля за краплею». Слова Л. Талалая «Життя починалось з любові». Слова М. Стельмаха
1990	«Гімн добру». Слова Б. Олійника «Любіть Україну». Слова В. Сосюри
1991	«Додому лелеки летять». Слова М. Прощерука «Журавлина». Слова Т. Мельничука «Лоша». Слова І. Драча «Світи нам, матінко». Слова Т. Голобородько
1992	«Будь моєю мрією». Слова О. Лубської «Медова ніч». Слова Л. Талалая «Не тужить». Слова Д. Павличка «Пісня про бандуру». Слова О. Лубської «Прапор України». Слова О. Олеса «Присвята». Слова О. Лубської «Тернова хустка». Слова П. Перебийноса
1993	«Бабине літо». Слова М. Томенка «Між нами спалено мости». Слова Т. Голобородько «Не відцвітай, кохана». Слова П. Перебийноса
1995	«Жура-журавлики». Слова О. Ситника
1996	«Нас прокляне Тарас». Балада-заклинання на слова І. Драча

1996	«Туга». Слова Д. Павличка «України горда доля». Слова О. Білаша
1997	«Перше кохання». Слова Л. Вернигори, М. Залудяка «Русалонька». Слова П. Перебийноса
1998	«Зозуленьчині черевички». Слова Л. Денисенко «Ластівка». Слова І. Чумака «Мені судилось». Слова І. Чумака «Молитва до музики». Слова О. Лиховид «Ожина». Слова Н. Мовчан-Карпусь «Прощальний романс». Слова О. Чорногуза «Синьоокі солов'ї». Слова М. Шевченка «Скіфське зерно». Слова І. Чумака «Тройзілля». Слова П. Харченка «Україна є у мене». Слова Л. Татаренка «Весна сорок п'ятого». Слова С. Лисого «Листи». Слова Я. Чорногуза «Над моїм Борисполем». Слова І. Чумака «Освіти мою ніч». Слова П. Харченка «Опівнічний романс». Слова М. Шевченка «Пісня про пізню любов». Слова М. Шевченка «Повертається любов». Слова П. Харченка «Сонце листя золотого». Слова В. Юхимовича «Спасибі, вчителько, тобі». Слова С. Лисого «Царство небесне». Слова І. Чумака
Музика до драматичних вистав	
1966	«На Івана Купала» М. Стельмаха. Донецький український музично-драматичний театр ім. Артема
1967	«Жарти-жартами» О. Підсухи. Тернопільський український музично-драматичний театр ім. Т.Г. Шевченка
1973	«Дороги, які ми вибираємо» М. Зарудного. Київський державний академічний український драматичний театр ім. І. Франка

1974	«Не лишай мене в дорозі» («Крапля крові») Ю. Мушкетика. Тернопільський український музично-драматичний театр ім. Т.Г. Шевченка «Чиста криниця» В. Котляра. Полтавський український музично-драматичний театр ім. М.В. Гоголя
1975	«Енеїда» І. Котляревського (інсценівка В. Котляра). Полтавський український музично-драматичний театр ім. М.В. Гоголя
1980	«Тітка Уляна» М. Гараєвої. Тернопільський український музично-драматичний театр ім. Т.Г. Шевченка
Музика до кінофільмів	
1959	«Катя-Катюша». Художній фільм Київської кіностудії ім. О. Довженка
1961	«Роман і Франческа». Художній фільм Київської кіностудії ім. О. Довженка
1962	«Мовчать тільки статуї». Художній фільм Київської кіностудії ім. О. Довженка «Сейм виходить з берегів». Художній фільм Київської кіностудії ім. О. Довженка
1963	«Легендарний Севастополь». Документальний фільм Української студії хронікально-документальних фільмів «Листи Люби Молдаван». Документальний фільм Української студії хронікально-документальних фільмів
1964	«Сон». Художній фільм Київської кіностудії ім. О. Довженка «Сумка, повна сердець». Художній фільм Київської кіностудії ім. О. Довженка
1966	«А тепер суди». Художній фільм Київської кіностудії ім. О. Довженка «Бур'ян». Художній фільм Київської кіностудії ім. О. Довженка
1967	«На Київському напрямку». Художній фільм Київської кіностудії ім. О. Довженка
1969	«Небезпечні гастролі». Художній фільм Одеської кіностудії

1970	«Важкий колос». Художній фільм Київської кіностудії ім. О. Довженка «Між високими хлібами». Художній фільм Київської кіностудії ім. О. Довженка «Чортова дюжина». Художній фільм Одеської кіностудії
1971	Золоті литаври». Художній фільм студії Укртелефільм «Лада в країні берендеїв». Телефільм Київської кіностудії ім. О. Довженка «Тронка». Художній фільм Київської кіностудії ім. О. Довженка
1973	«До останньої хвилини» (у співавторстві з В. Кладницьким). Художній фільм Одеської кіностудії «Новосілля». Художній фільм Київської кіностудії ім. О. Довженка «Повість про жінку». Художній фільм Київської кіностудії ім. О. Довженка «Тут нам жити». Художній фільм Київської кіностудії ім. О. Довженка
1975	«Серед літа». Художній фільм Київської кіностудії ім. О. Довженка
1976	«Дніпровський вітер». Два фільми-новели Київської кіностудії ім. О. Довженка «Час московський». Художній фільм Київської кіностудії ім. О. Довженка
1977	«Розум, честь і совість нашої епохи». Документальний фільм Української студії хронікально-документальних фільмів
1978	«Казка про чугайстра». Мультфільм Творчого об'єднання художньої мультиплікації Київської кіностудії науково-популярних фільмів
1982	«Вир». Художній фільм Київської кіностудії ім. О. Довженка
1985	«Женихи». Художній фільм Київської кіностудії ім. О. Довженка

Твори для дітей	
1993	Цикл пісень «Алфавітні усмішки»
1997	Цикл пісень «Пшениченька»
Поетичні збірки	
1977	«Мелодія». Київ, «Молодь»
1981	«Криниця». Київ, «Молодь»
1984	«Ластів'яні ноти». Київ, «Радянський письменник»
1989	«Спогад». Київ, «Молодь»
1992	«Ти відчаль, моя печаль». Київ, «Український письменник»
1994	«Помилуй і прости». Київ, «Музична Україна»
1997	«Совість на вогні горить». Київ, «Альтерпрес»
1999	«Мамине крило». Київ, «Київська правда»
2001	«Шурасть». Київ, «Київська правда»
2006	«Мовчать віки...». Київ, Київська правда

За виданням: Немирович І. Олександр Білаш / І. Немирович. Дві музи – два крила / І. Сікорська. — Київ, 2001. — С. 75-79.

Державні відзнаки та нагороди О. Білаша

- 1966** – Лауреат Республіканської комсомольської премії УРСР імені М. Островського за цикл ліричних пісень («Сплять хлоп'ята», «Комсомольська балада», «Ровесники», «Ой висока та гора», «Ясени», «Каштани падають») та за музику до кінофільмів «Роман і Франческа», «Сумка, повна сердець», «Сон».
- 1968** – Лауреат Всесоюзної премії Ленінського комсомолу за цикл молодіжних пісень і за активну пропаганду радянської музики серед молоді.
- 1969** – Заслужений діяч мистецтв Української РСР.
- 1970** – Почесна грамота Радянського комітету захисту миру.
- 1971** – Орден Трудового Червоного Прапора.
- 1975** – Лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка.
- 1977** – Народний артист Української РСР.
- 1981** – Орден Дружби народів.
- 1990** – Народний артист СРСР.
- 2001** – Почесний громадянин м. Києва.
- 2001** – Герой України за видатний особистий внесок у збагачення духовної скарбниці українського народу, багаторічну плідну творчу діяльність.

Чиста криниця мелодій і поезій

(Вислови відомих особистостей про творчість Олександра Білаша)

«Властиві композиторів гостра спостережливість, здатність відчувати актуальне, сучасне як своє, особисте спричиняється до створення пісень, коло побутування яких надзвичайно широке. Білашеві твори постійно транслюються по телебаченню і радіо; вони складають репертуар багатьох відомих співаків, вокально-інструментальних ансамблів, найкращих професіональних і самодіяльних хорових колективів».

Загайкевич Марія, український музикознавець

«Пісня «Два кольори» є виразом народного настрою. Композитор напрочуд вдало передав поезію та мелодику Павличкового слова. Тут слово настільки відповідає мелодії, а мелодія – слову, що ця пісня, яку вже співають в народі, ніколи не вмере – вона стане справді народною».

Гнатюк Дмитро, співак, народний артист України

«Його вірші не придаток до музики, а самостійні художні твори, котрі мають свою музику – музику слова».

Борис Олійник, український поет, Герой України

«Пісенні мелодії Білаша, що виростають з українського народного співу й одночасно розвивають загальнонародні традиції авторської пісні, відзначаються багатством і різноманітністю в першу чергу тому, що струни душі композитора були настроєні ще в його дитинстві не лише на гармонію звуків, а й на гармонію поетичного слова».

Дмитро Павличко, український поет, Герой України

«Орлина пісня Білаша злітає високо над... землею. Під її крилом повпнюються світлою вірою в осяйне майбутнє тисячі людей, мужніють переконаністю в праведності своїх ідей сотні молодих сердець. Їх творець – наш знаменитий пісняр Олександр Білаш, як орел з висоти свого стрімкого польоту, охоплює думкою всю глибину і широчінь наших завдань і впевнено й майстерно втілює їх у пісні. Тій пісні, з якої бере свій початок велика Музика».

Калениченко Анатолій, український музикознавець

«В пісенному рельєфі творчості Олександра Білаша чітко виділяються три образні напрями – громадянський, пейзажний та інтимний».

Гордійчук Микола, український музикознавець

«Творець багатьох чудових пісень, що увійшли в духовне життя нашого народу, приніс на столичну оперну сцену багатобарвне різноманіття чудових мелодій, які глибоко хвилюють, западають в душу, допомагають перекожливо окреслити неповторні характери героїв...».

Станішевський Юрій, український театрознавець, педагог

«Пісня в Україні, чи то народна, чи то написана композитором, посідає особливе місце в житті суспільства. Пісні О. Білаша мають неповторні індивідуальні ознаки, дивовижну психологічну та емоційну атмосферу. Він створив власний світ – світ пісень Білаша. А це – найвище досягнення композитора».

«Олександр Білаш мав надзвичайно широкий світогляд та прекрасний літературний смак. Він знав усе, що відбувалося в літературних колах... Був високоосвіченою людиною, не тільки... тонко відчував живопис та музику, а й чудово орієнтувався в житті...».

«Олександр Іванович був правдивим сином своєї землі. Україна – невід’ємна частина його життя, його душі... І біль за свій народ, і безмежна любов до України відчуються в кожній його пісні».

*Станкович Євген, композитор, Герой України,
народний артист України*

«То велика помилка, ніби ми знаємо Білаша. Білаша ми ще тільки відкриваємо. Так, ми любимо його, співаємо, але справжнє відкриття його величчя, його пісенного генія – попереду. Відкриття в віках».

Бокий Іван, український політик, журналіст

«Олександра Білаша ніколи не полишав потяг до поетичного слова. Після утомливої праці за роялем композитор нерідко бере олівець і прямо на нотний папір переносить свої думки і почуття... Вірші О. Білаша оригінальні за своєю структурою, сповнені щедрого внутрішнього тепла й глибокого змісту. Про це писалося в пресі. А В. Бакуменко, аналізуючи одразу обидві збірки – «Мелодія» і «Криниця», робить своєрідний підсумок поетичної творчості композитора: «Нас радує, що поезіям Олександра Білаша властиві ті ж привабливі риси, що й його музиці. Це – краса, задушевність, філософська глибина думки, образність, символіка, такі близькі українському фольклору...».

Немирович Іван, український письменник, поет

«Більшість ліричних пісень Білаша написано від першої особи. Це – монологи-сповіді, монологи-спогади, монологи-мрії. Всі вони, звичайно, присвячені кохання – його оспівують, на нього нарікають, на нього моляться. В піснях можна побачити весь спектр відтінків цього високого почуття, прослідкувати різні етапи його розвитку».

Сікорська Ірина, український музикознавець

Мудрі віршовані афоризми Білаша-поета

Ідучи у світ шукать свою дорогу,
Пісню краю рідного візьми в підмогу.
Вітру запашного з луку, з поля
Де твоя вигойдувалась доля.

Є зорі різної величини,
Та суть не в розмірах, мені здається,
А в тому, що з глибин далечини
Їх світло безперервно летиться.

Людська душа – найкращий чорнозем.
Найкращий ґрунт для проростання.
Якщо вона із серцем навзаєм,
Посієш сонце – жди світання.

У кожної людини є свій шанс –
Зробити над собою перемогу...
Один раз смерті виплатить аванс,
О потім все життя платити Богу.

Якщо впадеш, не зможеш йти,
Відчуєш душу неживою, –
Надлюдські сили віднайди
І піднімися над собою.

Чого лише нема на білім світі!
Яких лиш не буває ситуацій!
На звіра, рибу й птицю ставлять сіті,
А для людей... достатньо провокацій.

Довели народ до смуту
Мікрофонні баламути.

Ти мусиш завжди будь наготові,
Щоб дати достойну відповідь тому,
Хто хоче підловить тебе на слові
І дивиться на світло крізь пітьму...

Як немає в небо сходів,
Через море бродів –
Так і до душі людини
Не знайти драбини.

Кому нічого, а кому й усе
Ще з пелюшок життя несе.
Але буває, правда, навпаки –
Од висівок приходиться до муки.

Прожив у рабстві і помер рабом.
А вільним був... його диплом.

Бійся не того, що кричить,
А того, що мовчить...

Герой – це той, кому за все життя
Не соромно було виходить в люди.
І не тому, що зорі гріли груди,
А що прожив його – без каяття.

Якою б не була потуга –
За гроші ти не купиш друга.
Бо дружба, що за гроші продається,
Продажною зоветься.

Одна надія повернути спокій –
Це знову освятить ясне перо,
І дякувати долі синьоокої,
Щоє в нас Україна і Дніпро.

Жаль, що багато хороших ідей
Мало цікавлять розумних людей...
Скільки було б у житті відкриттів,
Скільки б прозріло незрячих кротів...

Бути більшим, а меншим здаватись –
Розумної людини ідеал.
Її невидимий потенціал –
Ні перед ким не хизуватись.

Не лежи колодою і не стій пеньком.
Не хизуйся вродою і не будь чваньком.
Не ховайся за спиною іншого когось.
Залишайся людиною, як би не велось.
Я не хочу, щоб мене любили
Так, як люблять на припоні пса.
Щоб ішли за мною до могили
Ті, що крали в мене небеса.

Прості чотири дії арифметики
В житті людей призводять
до конкретики.
Одним подобається множить, додавать,
А іншим те – ділити і віднімать...

Низенькому завжди кортить
Від себе вищого підкоротить.

Не надійся на щасливі дні.

Будуть пізніми дороги ранні,
Будуть дні трагічні і смішні.
Буде усього на довгій ниві...
Та ітимеш — не спиняй ходи.
Так іди, щоб навіть після зливи
Залишалися твої сліди.

Понад усе нам треба берегти
Тебе, о земле, з колисок колиску,
Щоб ти з орбіти не змогла зійти
І в космосі не стала обеліском.

У кожного серця свої закони.
Тільки свої, хоч як не крути.
Той, хто не має своєї ікони,
Буде молитись на різні кути...

Ми всі однакові були...
Та не однаковими стали, –
Одні джмелями відгули,
А інші... солов'ями заспівали.

А я народом називаю –
Хто з іншого прибувши краю,
Уже не в першому поколінні
За Україну у молінні.
А я народом називаю –
Всіх тих, кого як землю, знаю.
Свою красиву і родючу,
Як рану рвану і болючу...

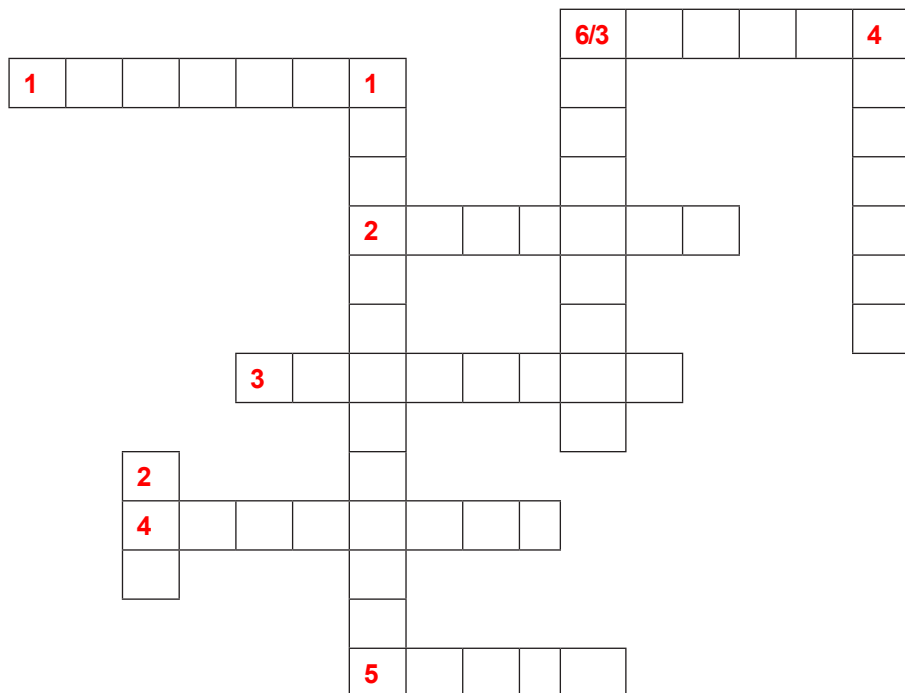
Вікторина про життя і творчість Олександра Білаша

1. Де і коли народився поет-композитор О. Білаш?
(6 березня, 1931 р., містечко Градизьк на Полтавщині)
2. Яку назву має гора, що стоїть на околиці рідного містечка композитора? (Пивиха)
3. На якому музичному інструменті трирічний Сашко Білаш, дав свій перший у житті концерт? (Гармошка)
4. В якому навчальному закладі майбутній композитор отримав основи музичної грамотності?
(Київська вечірня музична школа для дорослих)
5. Перші педагоги, видатні українські музичні діячі – земляки Олександра Білаша? (брати Платон і Георгій Майбороди)
6. Назва дипломної роботи студента Київської консерваторії О. Білаша, яка стала першим кроком молодого композитора у світ великої музики?
(Симфонічна поема «Павло Корчагін»)
7. В якому музичному жанрі найбільше знаний Олександр Білаш?
(Композитор-пісняр)
8. Яка лірично-патріотична пісня зробила композитора всесвітньовідомим? («Два кольори»)
9. Хто був першим виконавцем пісні «Два кольори»? (Дмитро Гнатюк)
10. Назва художнього фільму, до якого Білаш написав пісню «Впали роси на покоси»? («Роман і Франческа»)
11. Прізвище народної артистки України, дружини О. Білаша, яка була першою виконавицею багатьох творів композитора?
(Остапенко Лариса Іванівна)
12. Назва музичного альбому для дітей, який композитор присвятив своїй онучці? (фортепіанний цикл із 9-ти п'єс «Тетянчин день»)
13. Після виходу якої поетичної збірки і коли О. Білаша було прийнято до Спілки письменників України?
(«Мамине крило» у 2000 р.)
14. Назвіть книгу віршів, яка вийшла друком до 70-річного ювілею О. Білаша? (поетична збірка «Щурась»)
15. Яку найвищу нагороду і коли було присвоєно О.І. Білашу за особистий внесок у збагачення духовної культурної спадщини українського народу та плідну творчу діяльність?
(Герой України, 2001 р.)

16. Який музичний фестиваль, започаткований О. Білашем, щорічно відбувається у Градизьку, на малій Батьківщині композитора? («Пісенні джерела»)

Кросворд

По горизонталі:

1. Прізвище одного з видатних поетів, на слова якого композитор написав багато пісень.
2. Найвищий жіночий співочий голос, яким співала Народна артистка України, дружина композитора, Лариса Остапенко.
3. На вірші якого поета написана пісня «Два кольори».
4. Музичний жанр твору «Вишневий вітер», що написаний композитором за поемою І. Драча «На смерть поета» про Т.Г. Шевченка.
5. Назва популярної ліричної пісні-шлягера на слова М. Ткача.
6. Хто перший виконав пісню «Два кольори»?

По вертикалі:

1. Назва навчального закладу, в якому О. Білаш отримав вищу музичну освіту.
2. Музику до якого художнього фільму кіностудії ім. О. Довженка написана О. Білашем у 1964 році?
3. Назва опери за однойменною поемою Т.Г. Шевченка.
4. Назва поетичної збірки О. Білаша, що опублікована у 1981 році.

Відповіді на кросворд

По горизонталі

1. Олійник
2. Сопрано
3. Павличко
4. Ораторія
5. Ясени
6. Гнатюк

По вертикалі

1. Консерваторія
2. Сон
3. Гайдамаки
- 4 Криниця

Інформаційний бібліографічний список для організаторів дитячого
читання до 85-річчя від дня народження видатного українського
композитора і поета Олександра Івановича Білаша
«Я народився разом із весною, щоб все живе будить від сну...»

Матеріал підготували: В.І Олійник, В.М. Красножон
Літературний редактор О.А. Кадькаленко
Комп'ютерна верстка Н.В. Ярчак
Зам. № 2. Наклад 75 прим.

Видавець та виготовлювач
НБУ для дітей
вул. Баумана, 60, м. Київ, 03190
Тел/факс. 400-65-87, тел. 400-05-01, 400-70-91
<http://www.chl.kiev.ua>
mail: library@chl.kiev.ua

НБУ для дітей
вул. Баумана, 60, м. Київ, 03190
Тел/факс: 400-65-87, тел.: 400-05-01, 400-70-91
<http://www.chl.kiev.ua>
mail: library@chl.kiev.ua